

Buiten verwachting is de zon er weer doorgebroken en de luchten blijven eenige uren blauw. In den namiddag, na een bezoek aan het eenzame, geliefde Damme, Vlaamsch plekje van aanbiddelijke rustige schoonheid en aan het goddelijke Brugge, bevinden wij ons bij Nieupoort, op de hoogte van Mannekesveere.

Uit de zee is een zwarte, een inktzwarte wolk gekropen, die zich snel openspreidt als een reuzenwaaier van ondoordringbare rookkolommen. Zij drijft in het land, Vlaanderen over. Blauwe bliksems slaan uit de donkerte van haar harte en klieven naar boven en naar onder. In 't westen hangt er nog wat zon die de hoeven, onder de inktvlek, helder beplekt, de hoeven en de velden en de boomen. Nieupoorts torens steken plomb en luguber op de donkerheid der heuvels af en, meer naar links, zien wij Diksmuide verrijzen uit een looden afgrond.

Op de lange baan is geen enkel huis te zien. We zouden gaarne een oogenblik schuilen, want boven 't geronk van den motor hooren wij den donder kraken. De zwaarte is drukkend. Wij zwijgen onder den indruk van 't grootsche natuurtafereel. De Daimler houdt den kop in de vaart en zijn snelheid wordt door den orkaanwind merklijk beperkt. De jonge boomen langs de baan buigen halverwege, gedwongen door een toovermacht.

Een stuk van den uitersten linkervleugel boven ons, barst open. De hagel klettert neer, zoo dicht, dat wij geen tien passen voor ons uit de baan nog kunnen zien. Alles is één groote, vale val van hagel. Wij blijven voortloopen en hooren nu en dan den vervaarlijken slag des donders na een fellen bliksemschicht.

Wij zien door de ramen rechts en bemerken de zon nog in de verte op een witten toren. Links liggen de velden als lood.

Nu zijn we van den hagel verlost. Achter ons zien we de straat grijs onder het onweder.

Vlak voor ons ligt Nieupoort, dat van den orkaan bespaard bleef. Wij sukkelen langs diepe moerassen en putten en trachten de stad te bereiken, rijden drie bruggen over, de stad door tot aan Wulpen waar wij het grootsche monument, aan de gesneuvelden gewijd, gaan bezien en zijn tien minuten later te Veurne in de «Nieuwe Nobeles Roze!»

De oude Roos die men nobel heette, wat eigenlijk een pleonasme is, daar alle rozen edel zijn, was een dier heerlijke gasthoven, zooals men er in het oude Vlaanderen ten tijde der diligenties zoo menig aantrof. Zijn roem drong verre in den vreemde, want de tafels waren

er ruim voorzien, de wijnen fijn en keurig en 't goud van den tijd gaf er zijn aroom en zijn heerlijken smaak aan ; de wanden waren met Corduaansch leder behangen in lambriseering van oud eikenhout, de bedden waren ruim en zacht en alles ademde comfort, reinheid en Vlaamsche gastvrijheid. Vóór den oorlog kwamen wij hier dikwijls ter wille van de oude traditiën die men hier eerde en om zijn teederen naam «De Nobele Roos».

Tijdens den oorlog heeft het gasthof een bom gekregen die zijn ingewanden bloot legde en aldus een der eigenaardigheden van het doorluchtige Vlaamsche stedeke vernielde, maar het gasthof is thans in een bank herschapen.

De wonde is geheeld. Wij hopen dat weldra de patien haar schoonheid over den nieuwen gevel zal fluweelen en er toe bijdragen zal om aan het oude Veurne opnieuw zijn vroegeren luister terug te geven.

Des anderdaags morgens zaten we allen aan de koffietafel en na de verrekening van ons logies, keken wij hoeveel er nog in de kas was.

't Was ontzettend ! Raf riep ontsteld : «Verkromme !» dat wij sinds lang niet meer gehoord hadden.

— Wat is 't ? vroeg Geo schrikkend.

— De kas is leêg !

— O, wat ramp ! Adieu, pralines !

Allen, behalve Mon kregen het angstzweet op 't voorhoofd. Geen geld meer !

— Dat is niets ! zei Edouard, 'k zal de Daimler in den Berg verpanden en dan rijden we met den trein naar huis.

Dit voorstel werd op gejouw onthaald.

— Dan, verkromme, nog liever te voet ! riep Raf.

— Ja, ja, door 't land van Vlaanderen ; voegde Geo er bij en hij begon te zingen :

Waar Maas en Schelde vloeien
En de frissche weiden bloeien,
Waar nog eiken sterk en trotsch,
Ruischen in het dichte bosch !
Daar is ons Vlaanderland !

— Stop, Geo, riep Mon. Edouard is er nog benzine ?

— Te Brugge heb ik bakvol laten loopen. Honderd liter. We kunnen twee keer over en weer naar huis.

— Maar we gaan nog niet naar huis ! zei Geo. Met een Zondag en zoo'n schoon weêr ! Edouard, zet uw voituur maar in den lomerd !

Maar Mon schudde het hoofd, nerveus. Er kwam een schoonheid in zijn groote oogen en een krachtswil op zijn mond bereid tot de allergrootste opoffering.

— Geen kwestie van ! zei hij kalm. Wij rijden !

Hij zei het met een beslistheid die aan heldenmoed grenst.

— Ik nodig u vanmiddag bij Lison, te Ronse, uit om met mij het middagmaal te nemen.

Wij konden niet toejuichen. Wij waren paf van de ontroering. Hij wies in onze oogen tot een bronzen standbeeld, hij de redder, de heroïeke type van het moment... of een makabere spuiters !

Edouard vóóral bekeek hem met zooveel wantrouwen, dat Mon hem zeggen moest en herhalen tot driemaal toe :

— Vriend Edouard, haal de Daimler voor !

Mon als kapitalist, bezitter van
een bankje van 1000.

Mon weér proletariër,
na Lison.

Tien minuten later stond het rijtuig gereed. Wij rezen van tafel op, na Mon, natuurlijk. Wij lieten hem voorgaan als een prins ; hij mocht het eerst in het rijtuig stappen en zich op de kussens neervlijen als een pacha ; wij omringden den geheimzinnigdoende als een heilige ; wij bewezen hem eerbied en voelden ontzag voor hem.

Maar 't scheen geen vat te hebben op Mon. Hij was eenvoudig en vriendelijk als altijd, trok aan zijn houten pijp wier rook zijn oogen sjeepen deed, liet ons de schoonheden opmerken op de Grootte Markt, de overheerlijke lijn der bouworde, en den St-Niklaastoren

die uit de ingewanden der oude huizen omhoog schoot als een reuzenbloem op monumentalen stengel.

Ieper was spoedig bereikt, te Kortrijk waren wij tegen den noen en te een uur zaten wij te Ronse, in de gezellige zaal van Lison, als genoodigden van Mon, die ons op den koop toe met een flesch schuimwijn uit Champagne trakteerde.

Na 't diner, reikte hij met een koninklijk gehaar den baas een splinternieuw billet van duizend frank toe.

De vreugde van Geo toen hij Mon's briefje van 1000 zag.

Wij vielen hem allen te gelijk op 't lijf, en troefden hem af. Daarna droegen wij hem in geestdrift rond de zaal, benoemden hem te eeuwigen dage tot bankier van het vijftal en stelden hem tot eereleid aan van onze club.

Wij eindigden, dien zonnigen namiddag, op den Muziekberg, een der bekoorlijkste heuvelen van het overschoone land.

Met veel spijt zagen wij den laatsten dag van onze vacantie aanbreken en stapten den Maandag, na den middag, met een gouden September-weer, in het rijtuig, om onze laatste reis aan te vangen.

Wij reden over Nederbrakel naar Ninove. Het land bleef heuvelachtig, deinde en zwol in breede golvingen. Het was een opvolging van klimmende en dalende vergezichten, van velden, bosschen, derven, waartusschen de huizen plekten met hun roode daken. Wij zagen dorpen met prachtige kerken, de reuzeninrichtingen van het Pottel-

bergsche water en den parelmoeren toren van Nederbrakel. Het schoone Oost-Vlaanderen versmolt langzaam met het heuvelachtige Brabant. De baan was recht en breed, overlommerd door eeuwenoude boomen, tot wij plots voor een plakkaat stonden waarop te lezen stond : «Baan in herstelling, Ninove rechts».

Wij reden rechts een klimmenden hollen weg in, die ons op een hoogvlakte bracht, te midden van velden en ons dan weder in de diepte voerde, op een aardeweg, zoo eng dat het op de glooiing groeiend struikgewas tegen onze ruiten kletste. Gelukkig waren de diepe karresporen hard en droog.

Aan een bocht, zagen wij eensklaps een katje uit het kreupelhout springen en twee meter voor ons blijven staan. Het keek ons aan met vriendelijke oogen, groote, groene oogen waarin als twee stalen balletjes de oogappels blonken. Zijn staartje stak rechtop en trilde als om zijn tevredenheid uit te drukken dat het menschen zag. Ik zag haar muiltje opengaan en miauwen en ik jaagde het op. 't Ging allemaal zoo vlug ! Eén stond slechts en toen was het te laat, te laat... Vóór Edouard remmen kon, was het gebeurd. In het opperste oogenblik wierp hij zijn rijtuig op zij, dat het den barm schuurde en ons dooreen wierp, om het diertje tusschen de wielen te doen slibberen. Maar het arme katteke deed juist als wij, deed een sprong voorwaarts en toen voelde ik dat de Daimler over iets fluweeligs schoof. Toen ik omkeek, lag het achter ons. Een der achterpootjes bewoog zich nog in eene laatste stuiptrekking. En daarna was het gedaan.

— 't Is dood ! zei ik tegen Edouard.

— Wat dood ? vroeg men in het rijtuig achter ons.

— Een katteke overreden ! zei ik.

— Ach, kloeg Geo, wat zal een moederke dezen dag rouw dragen.

Wij waren allen zeer gepakt onder deze gebeurtenis en stil geworden. Vooral Edouard was aangedaan. Het was het eerste ongeluk, dat hem overkwam en hij had het lieve beestje ook gezien en de vriendschap waarmede het ons had aangekeken.

We geraakten weer op den grooten weg en geraakten Ninove door. Van hier naar Brussel was het een echte lijdensgeschiedenis. Op de bijna gansche lengte was de baan in herstelling en moesten wij bezijden in het modderige pad rijden. Op sommige oogenblikken zaten wij tot aan de as in 't slijk.

Te Brussel hadden we veel bekijks ; in dien zonnigen herfstdag nam men ons waarschijnlijk voor moerasbewoners.

*
* * *

Mechelen !

't Was een luwe avond ! We zitten in 't straatje zonder einde op

den Melaan en vlak voor ons rijst de bonken Sint-Romboutstoren omhoog. Denijn gaf zijn laatste concert. Er waren koralen met muziek, die met zang en thebaansch geschal het beiaardgerinkel afwisselden.

Achter den toren pinkelden, in gouden rust, de sterren van den avond in het heerlijke blauw, zwaar en donker van schoonheid.

Wij dachten na over onze reis in Vlaanderen ; ons harte kwam vol ontroering voor het schoone volk dat steden en torens bouwde, als daar voor ons St-Rombouts, als te Antwerpen de O. L. Vrouwetoren, als te Brussel Sinte-Goele en St-Michiel, als te Brugge St-Salvator, O. L. Vrouw en de Halle, als de monumenten van Nieuipoort, Ieper, Veurne, Kortrijk ; torens hecht en hoog waarop ze gingen zingen en beierden dat de muziek over stad en dorp weerklonk en de harten van onze menschen ontroerde.

Het schoone volk dat men in de eeuwen zoo schandelijk bevochten had, bespot, bevloekt, uiteengerukt, uiteengerafeld, verspreid, gegeeseld, getracht had uit te moorden, maar dat zich steeds wist te herstellen en wrocht en voortschreed zijn grootschen weg naar algemeene menschelijkheid.

Een volk dat men nooit kapot zal krijgen wanneer het zich zelf niet vrijwillig moorden zal.

Hoor, daarboven in den mysterieusen nacht, het lied van verlangen en van schoonheid. Hoor, de melodieën der klokken door kunstenaarshanden samengetrosseld en gepolijst tot de verfijnde, de opperste verfijnde geluiden van het orgel.

En daarna de zware stem van den wachter roepend langs de vier einden zijn vromen wensch : Burgers, goên nacht !

Toen, ineens, de nacht verlicht door den brandenden toren. Het feestvuur dat men zag uren in de rondte. De apotheose van kleurlicht, de roode, blauwe, de groene en witte kreten van triump in schoonen vlammentuil : de verlichting der ranke kanteelen ; de oogen van een reus die open en toe gingen onder den beet van kleurenvuur ; de vlammen-muziek na de muziek der menschen en der klokken, 't boeket van honderden brandende bloemen dat opschoot tot in het hooge blauw en den nacht verlichtte met zijn spattende vonken.

En toen reden wij naar huis, de oogen toe, om 't visioen zoo lang mogelijk te bewaren, het visioen van onvergetelijke schoonheid, als mede de onvergankelijke schoonheid van dat grootsche volk, en van dat klein, klein landeke, ons eenig schoon lief.

LODE OPDEBEEK

OP REIS IN VLAANDEREN

Menschen. Dieren. Steden. Dorpen. De Zee.

Pentteekeningen van Edmond Van Offel.

TWEEDE UITGAVE

L. OPDEBEEK .— UITGEVER — ANTWERPEN
1930

Inhoudstafel.

	Blz.
Van Brussel naar De Panne	5
Van De Panne naar Ieper	13
Ieper	19
In 't land van Brugge	28
Lisseweghe's toren	38
Knocke	40
Een plezierreisje met muziek	53
Naar Audenaerde	59
Naar Kortrijk en verder	73
Het herstelde Ieper	87
Langs de wegen	97
Een beroerde nacht	104
Varkenskermis	112
Panem et Circenses	126
Terug aan Zee	129
Huistoe	138